

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelék.)

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 7. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

Halászatí törvény revíziója.

II. A tervezetet terjedelmes megokolás kíséri, a mely nemcsak általánosságban, de részletekben is körülményesen megvilágítja az egyes intézkedések célját, a miért ezt is egész terjedelmében közöljük. Szól pedig az eképen:

A halászatról szóló 1888. évi XIX. t.-cz. kettős feladat megoldását célozta.

Egyrészt a halászatí tilalmak által kívánta elejét venni a rablóhalászatnak a végből, hogy a halállomány fogyását gátolja; másrészt az okszerű haltenyésztés fejlődését vélte alkalmas intézkedések útján előmozdítani.

Másfél évtized telt e törvényünk életbelépte óta és sajnos, az óhajtott eredményt elérni nem sikerült.

Halállományunk szembetűnő gyarapodást nem mutat; a halhus a közélémezésben még ma sem játszik megfelelő szerepet.

A haltenyésztés ügye némi lendületet nyert ugyan a tógazdaságok szaporodásával; de közvizeink behalásítása oly lassan halad, hogy a halhiány miatt még mindenütt általános a panasz.

Azt az egészséges néptáplálékot, melyet kiterjedt vízhálózatunk szolgáltatna, még mindig sajnosan nélkülözzük s ez a tény arra utal, hogy újabb és hatályosabb intézkedések történjenek a halászat fejlesztése érdekében.

A halállomány megfogyatkozásának okait a folyószabályozásokban, a lecsapolásokban s a gőzhajózásban véltük megállapíthatni. Azt hittük, hogy ha elejét vesszük az oktalan halpusztításnak s óvjuk a zsenge halivadékot, haltenyésztésünk fölvirágzása épp úgy biztosítva leend, mint a hogyan a vadászati törvény a vadállományt biztosította.

E várakozásunkat azonban csalódás érte, mert az 1888. évi XIX. t.-cz. végrehajtása, bár a rablóhalászatot teljes mértékben meg nem szüntette, bizonyos jogrendet teremtett ugyan, de közgazdasági hatása vajmi gyér

eredményt tanúsít, daczára annak a buzgó tevékenységnek, melyet e részben maga az állam kifejtett.

Az eredménytelenség okait nyomozván, a haltenyésztés fejlődését gátló legfőbb akadályok egyikét a szennyvizekben kell keresnünk, melyek az egykor haldus kisebb vízfolyásokat, főleg a nagyobb gyártelepek mentén a halakra nézve alkalmatlanná teszik. A gazdasági és ipari üzemek fejlődésével ez a hátrány karöltve jár s előtérbe tolja a szennyvizek tisztításának nagy kérdését, mely most már nálunk is szükségképp megoldandó.

Nemkülönbön megoldásra vár a töltések közé fagott folyók előterein levő ugynevezett kubikgödörök kérdése is, melyeknek halpusztító hatása szintén jelentőséges.

Általában pedig módot kell találnunk, hogy a haltenyésztés érdekében a magántevékenység az eddiginél hathatósabban serkentessék. Elő kell segitenünk a tógazdaságok létesítését is; de gyámolítani kell főként a közvizek behalásítására irányuló törekvéseket és e célból azt, hogy a közvizek mentén minél több halfiásító telep létesüljön s e telepek minél több és minél életképesebb halivadékot bocsássanak évenként a közvizekbe.

E szempontokból kell az 1888. évi XIX. t.-cz. intézkedéseit kiegészíteni s egyuttal a halászatí tilalmakat is, valamint a halászatí kihágások büntető határozmányait az időközi gyakorlat folyamán szerzett tapasztalatokhoz képest helyesbíteni. Mert a tilalmakat a tényleges szükséghez mérten kell szabályozni s azok áthágását a halárusítás korlátozásával is lehetőleg kiküszöbölni, viszont az orvhalászat és általában a nyereségvágyból elkövetett halászatí kihágások megtorlását a büntetés-minimumok törvényes megállapításával szigorítani, a halászejegyekkel üzőtt visszaéléseket pedig jövedéki kihágásokká minősíteni, a mi a dolog természetének inkább megfelel.

A halászatnak minél nagyobb vízterületen való egyseges kezelése legfőbb biztosítékát nyujtván annak, hogy okszerű eljárással a halállomány szaporíttassék, módot kell nyujtani egyes vízterületek halászatának

állami kezelésbe vételére olykép, hogy az állam bizonyos vízterületeken a halászat jogát bérbe vehesse.

E jogok mindinkább csökkenő értéke mellett ezen állami vállalkozás ma aránylag csekély áldozattal megvalósítható s rövid idő alatt a halászati célok érdekében jövedelmessé tehető; a bérlet lejártával pedig nevezetes értékelkedéssel lesznek visszaadhatók e vízterületek a tulajdonosoknak.

De nem zárkozhatunk el attól sem, hogy az állam úgy a tógazdaságok létesítését, mint a közvizek halásztását célzó tevékenységet jelentékenyebb kedvezményekkel támogassa s e célból egyrészt a tógazdaságok jövedelmének megadóztatását, másrészt a mesterségesen tenyésztett s a közvizekbe tényleg bebocsájtott életképes halivadék mennyisége után nyújtandó kárpótlás módját kell törvényesen szabályozni.

A tógazdaságok nagyrészt földadó alá nem eső területeken létesülvén, azok ezidőszerint nem földadó, hanem jövedelmi adó alá esnek; pedig a tógazdaság ép oly mezőgazdasági használat, mint az állattenyésztésnek bármely egyéb ágazata.

A jövedelmi adó kivetésének nehézségei azzal a tényleges veszélyvel fenyegetnek, hogy a tógazdaságok létesítésére való hajlandóság minden buzdítás és egyéb irányú támogatás dacára csökkenni fog; pedig e gazdasági ág fejlődéséhez a néptáplálkozás javításának közgazdasági jelentősége fűződik s eltekintve a gazdasági hozam gyarapodásával kapcsolatos egyéb állami érdekektől, a fogyasztásra alkalmas halhús tömeges előállítását s ezen egészséges tápanyag olcsóbbodását közérdekből is kívánatosnak kell tekintenünk.

Szükséges tehát arról gondoskodni, hogy a tógazdaságok területei a földadó-törvény hatálya alá vonassanak s hogy ily tógazdaságok létesítése — mint talajjavítás — adókedvezmény nyújtásával is elősegíthessék.

A közvizek benépesítésének nagyföntosságú kérdése viszont a halfiasító-telepeknek minél nagyobb számban való létesítése útján oldható meg; ennek előmozdítása céljából tényleges kedvezményeket kell biztosítani azok részére, akik az ily telepeken nevelt életképes haliva-

déket közcélra bocsátják s felügyelet és ellenőrzés mellett a közvizeket halasítják.

E kedvezmény csakis a kövízbe bocsájtott halivadék mennyisége után megszabandó méltányos kárpótlásban állhat s a fiasító-telepek létesítését a kárpótlás törvényes biztosítása fogja elősegíteni.

Mindezen kedvezmények biztosítása nélkül a vizeink régi halbőségének helyreállítására irányuló törekvés továbbra is eredménytelenségre lesz kárhóztatva; mert a társadalmi tevékenység bevonása — eddigi tapasztalataink szerint — mellőzhetlen előfeltétele a sikernek.

Mi sem ígér a halászat fejlesztése körül eredményes sikert, a míg a haltenyésztés létföltételeit biztosítani képesek nem vagyunk. E létföltételek a halak ivarzásának és táplálkozásának lehetővé tétele.

A mult századbéli tapasztalatok azt igazolják, hogy folyóvizeinknek sokszor emlegetett régi halbősége mindenkor a tartós nagy árvizek következménye volt. Az árvizek kimaradása mindenkor halszük esztendőket előzött meg.

Mióta tartós nagy árvizeink nincsenek s a hal tenyésztete és táplálkozása kizárólag a folyóvízre van utalva, állandó a halszűke. A feladat tehát csak az lehet, hogy az árvízkiöntések nyújtotta ivarzó és táplálkozó területek hiányát alkalmas berendezésekkel mesterségesen pótoljuk s e részben a társadalmi tevékenység hathatós közreműködését az állam nem nélkülözheti.

Ezek a szempontok voltak irányadók a jelen törvényjavaslat szerkesztésénél, mely az 1888. évi XIX. t.-cz módosítását és kiegészítését célozza s azért tervezetett novella s nem új törvény, mert halászati törvényünk rendelkezéseinek túlnyomó nagy része jól bevált.

Az egyes szakaszokra nézve a következőket van szerencsém indokolás gyanánt előterjeszteni:

ad 1. §. A halászati jog tartalmának fogalmi meghatározását az 1888. évi XIX. t.-cz. nélkülözi; pedig arra a gyakorlatnak általában szüksége van.

A javasolt §. szövege megfelel a külföldi törvényhozások által eszközölt fogalmi meghatározásnak s azért terjeszkedik ki a vízben élő mindennemű állatra, mert

~ Vidrahistóriák. ~

— A „Halászat“ eredeti tárczája. —

Irtta: *Az öreg horgász.*

Hogy a vidra, a halasvizek vérszomjas és telhetetlen réme, mily óvatos és félénk állat, azt eléggé tudja minden halász és vízmenti vadász. De hogy néha a gyávaságig félénk, óvatos természete ellenére, vakmerő is tud lenni, annak bizonyosságául szolgáljanak a velem megtörtént következő esetek:

Lakásom a Ferencz-csatorna mellett van, annak egyik legnagyobb zsilipje közelében. A zsilip mellett egy országút szeli a csatornát. Közvetlenül a zsilip alatt, illetve az út mellett állt czölöpökre építve fürdőházam.

Itt lakó emberektől hallottam, hogy ebben a fürdőházban vidrák szoktak tanyázni, a mit azonban én az országút élénk forgalmára és a folytonos zajra való tekintettel nem akartam elhinni; nem is törődtem vele soha.

Egyszer, vagy tizennégy év előtt, márczius első felében, d. u. 5 óratájt, a kertben dolgozgatva, berontott hozzám nagy libegve és izgatottan egy sváb atyafi és lelkenedve elrebegi, hogy egy irtalmatlan nagy vidra éppen most bujt be a fürdőházba, jójjek hamar és lőjjem agyon.

Természetesen nem kérttem magamat, hanem előkapva 10-es Pieperemet, a velem együtt dolgozó szolgálammal

együtt iramodtunk a körülbelül 200 lépésnyire fekvő fürdőház felé.

„De atyafi, hátha a vidra azóta onnan kiúszott?“, kérdém a nimetemet. „Az nem lehet kérem, mert sógorom a Hanjerg a zsilip hídján vigyáz rá.“ „No akkor rendben a dolog“, mondom, lévén a Hanjergnak olyan ábrázatja, a melyiktől még a vidra is bizvást megjijedhet. A hídra érve csakugyan poszton találtuk Hanjerg sógort, ki vigyorogva jelentette: „Er is no trinn“.

Szép lassan tehát a fürdőházhoz közelítettem, meghagyván a szolgának, hogy az ajtót a kulccsal óvatosan nyissa ki, magam pedig közvetlenül mögöttem felhúzott puskával vártam a történetdóket.

Szolgám az ajtót szép csendesen kinyitotta, de se kint, se bent nem mozdult semmi.

Belopódtunk tehát a házba, a hol, mivel az idő már későre járt, meglehetősen sötét volt.

Nagysokára, a mikor szemeink a sötéthez kissé hozzá szoktak, megpillantjuk a vidrát, a mint nagy puffadt hassal mozdulatlanul feküdt a fürdőház kosarának gerendáján.

„Ez meg van döglölve“, szolt kísérom, „hiszen a hasa is milyen puffadt“.

Nem akarván döglött vidrára lőni, felhúzott fegyverem csövével meglöktem az alvó vidrát, a mire az két első lábán feltápáskodva nagy csodálkozással ránk bámult. Abban a pillanatban eldőrdült fegyverem és a vidra szétzúzott koponyával terült el.

a kultúra fejlődésével a jövőben esetleg a kagylók s egyéb víziállatok értékesítése is lehetővé válik és erre vonatkozólag a halászati jogtulajdonos érdekei biztosításra szorulhatnak.

De a halászat rendszeres kezelésének szempontjából is ki kell zárni immár annak a lehetőségét, hogy a vízben tenyésző egyéb állatfajok szabad-zsákmánynak, uratlan jószágoknak tekintessenek s e részben elégséges csupán a rákra utalni, melynek tenyésztése a közéletmezés terén nagy fontossággal bír.

Bizonyos fajú kagylók Németország egyes folyóiban máris termeltek; mert azok értékesítése lehetővé vált. Indokolt tehát, hogy a halászati jog kerete lehetőleg mindenre kiterjesszessék, ami a vizekben tenyészthető.

ad 2. §. A közigazgatás egyszerűsítésére hozott újabb törvényhozási intézkedések kapcsán a halászejegyek kezelése is módosulván, az 1888. évi XIX. t. cz. 8. §-ának rendelkezései változást kell hogy szenvedjenek s ez alkalomból azoknak más irányú helyesbítését is javaslom.

Nemcsak a halnak, de egyéb víziállatoknak kifogását is indokoltnak vélem a halászejegy váltásának kényszeréhez kötni; mert a tapasztalás igazolta, hogy pl. a rákfogás, melyhez ezidőszert halászejegy nem szükséges, a halak jogosulatlan kifogására is ürügyül szolgál.

A halászejegyek bélyegilletékét egy koronával emelhetőnek vélem, szemben azon nevezetes kedvezményekkel, melyeket ezen törvényjavaslat elfogadása esetén az állam a halászatnak nyújt.

A segédjegyek ára a régi maradna, de az ország-szerte tapasztalt visszaélések arra utalnak, hogy e kedvezményes jegyek kizárólag azok részére biztosítassanak, akiknek ezt a törvényhozás biztosítani óhajtottta, t. i. a halászmesterek segédei és igazolt munkásai részére. Szükséges ezért, hogy a segédjegy használatát munkásigazolványhoz köttessék; érvényességének időtartama pedig a halászati idény tartamának megfelelőleg félesztendőre csökkentessék.

A fürdőház belsejét jól szemügyre véve, tele volt félig elfogyasztott hallal. Akadt ott 3–4 kilós ponty, melynek csak a belső részei voltak kirágva, nemkülönben 5–6 kilós harcsamaradékok. Ezeket is összeszedtük és vizsláim ugyancsak jól éltek főtt hallal pár napon át. A bejelentő német és őrtálló sógora Hanjerg is késő éjjeli vetődtek haza a korcsmából, a vidra bőrirre tartott áldomásról.

A fürdőház tehát nemcsak hogy a halrabló rendes téli lakhelye volt, de oly biztonsággal érezte abban magát, hogy elköltött vacsora után nyomban elszundikált.

A második eset ugyane fürdőházban azon év telén történt.

Ugyanis egy decemberi szép hideg délelőtt beszalad hozzám az egyik zsilipőr és lelkenedezve jelenti, hogy a zsilip alatt R—r már vagy két órája lövöldöz egy vidrára, de nem bírja agyonlőni.

Ez a R—r egy híres k—i puskásember, a kinek volt egy pinesibe ojtott kis mopszlikutyája, a mely úgy bajtotta a vidrát tüzön-vizen keresztül, mint kopó a nyulat. Ebbeli tulajdonságáért bizony sok pénzt adtak volna érte Angliában.

Nosza elő a Pieperrel — az öreg ágyúval — mint nevezni szoktuk, és loholtam a zsiliphez.

Az én R—rem ott állt, lesve a vidrát, míg kutyája a jégen ugatva kíséri a jég alatt menekő vidrát.

„Hát maga mit művel itt az én vadászterületemen“? — kérdem a németet?

ad 3. §. Ámbár vízjogi törvényünk 24. §-a eltiltja a vizeknek ártalmas anyagokkal való megfertőzését, az „ártalmas“ szó vitás értelme miatt, halászatunk érdekében mellőzhetlennek tartom, hogy a halállomány fenntartását és gyarapodását veszélyeztető vízszennyezés kifejezetten megtiltassék.

Ezen indokolás általános részében volt szerencsém tüzetesen kifejtetni, mily ártalmak forrása az ipari és mezőgazdasági gyárak szennyes vizeinek a kisebb vízfolyások medrébe való bebocsátása haltenyésztesüinkre nézve. A jogosult panaszok e részben évről-évre gyakoriabbak s halkincsünk fogyásának ma már egyik legfőbb okául tekinthető, hogy a kisebb vízfolyások a hal tenyésztésre nézve alkalmatlanokká tétettek.

Meg kell itt jegyeznem, hogy oly vízfolyásokban is, melyeknek vizét a felmerült panaszok folytán eszközölt vegyi vizsgálat eléggé tisztának s az egészségre ártalmatlannak találta, a halak kipusztulása következett be nyilván azért, mert a vízbe jutott szerves anyagok bomlása, ha oly csekély mérvű is, hogy az emberi egészségre vagy a nagyobb állatokra nézve ártalmatlan, a zsenge halivadékot, vagy legalább is a halak táplálékát képező apró állatkákat elpusztítja s ez által a hal tenyésztését kizárja.

ad 4. §. Az előadottnál fogva törvényben kimondandónak vélem, hogy a vízhasználatok engedélyezésénél a halászati érdekek hivatalból vétessenek figyelembe.

Szükséges ez azért is, hogy a vízimunkálatok a halászat érdekeinek megfelelőleg létesíttessenek, a halak létfeltételeit ne korlátozzák és ne veszélyeztessék.

Egyes víziművek építésénél néha költségtöbbletet sem okoz valamely czélszerű berendezés, mely a halászati érdekek sérelmét megelőzheti, elejét vévén a panaszoknak s a halászati jogtulajdonos károsodásának.

Minél inkább reméljük, hogy a vízierők czélszerű kihasználása hovatovább örvendetes mértékben fejlődik, annál szükségesebb, hogy a haltenyésztesítésnek szintén igen fontos jövője lehetőleg biztosíttassék s a vízi-

„Kérem, a malomba hoztam búzát örletni, mert a kutyám egy vidrát vert fel a nádasból, azt akartam a tekintetes úrnak meglőni. Lőttem is már rá háromszor, de mindig a fürdőházba menekül, oda meg nem bírok bemenni.“

Tényleg a kutya a jégen a vidrát a fürdőházig kísérte, mert az a jég alatt úszva, a fürdőházba menekült, ott csaholta erősen.

A fürdőház kulcsát előkerítve, R—rt és két más embert a jégen felállítottam, meghagyván nekik, hogyha a vidra a fürdőházból kimenekül igyekezzenek a jeget verve őt ismét oda visszazavarni. Aztán dörömbözéssel a vidrát a fürdőházból kizavartattam, jó magam ültem abba be.

A vidra meg is volt sebezve, már fáradt volt, nem sokáig bírt a jég alatt maradni, hanem a fürdőházba igyekezett vissza, magát kipihenni, persze nem tudva, hogy én ott várom.

Embereim a kutyával együtt a jégen hajtották, hangos kiabálással jelezve, hogy a vidra jön a fürdőház felé.

Arczhoz emelt fegyverrel vártam. Vidrám prüszkölve dugta föl a fejét a fürdőház nyílt vizén, mely abban a pillanatban szertelocsant. Ez alkalommal is bőven akadt halpréda-maradék. Azóta azonban nem észleltünk vidrát a fürdőházban.

munkálatok és vízhasználatok ezentúl a halászati érdekeknek méltányoló figyelembevételével engedélyeztessenek.

A folyók szabályozásánál e szempontból maga az állam jár elől jó példával s minden lehető megtesz, hogy az új szabályozási művek a haltenyésztést ne károsítsák.

ad 5. §. Az 1888. évi XIX. t.-cz. 2. §-a szerint árvizek kiöntéseiben a halászati jog azokat a birtokosokat illeti, kiknek területét az árvizek elborítják. Ily vizekből azonban a halaknak a mederbe való visszaterését akadályozni tilos.

Az árvizek kiöntései a halnak bő táplálékot nyújtván, ezek nemcsak ivarzás idején, de minden időben keresett tanyák s ha az apadás beálltával a hal a folyóba nem térhet, ivadékostul elpusztul.

A mederbe való visszajutás mesterséges megakadályozását tiltó törvényszabály merőben alkalmazhatlan ott, a hol a mederbe való visszajutást a domborzati viszonyok gátolják, sőt ott is, a hol egyéb czélből régebben létesített mélyedések: ugynevezett kubikgödrök vannak a töltések közé fogott folyóvíz hullámterén. Ezek az anyaggödrök halcsapdák s a víz kiszáradásával valóságos haltemetőik.

A végből, hogy a hullámtér anyaggödreibe szorult halak a folyóvizekbe visszajuthassanak, a halászati törvény életbeléptetése után rendeleti úton történt intézkedés, hogy az ármentesítő társulatok, melyek ezen anyaggödröket létesítették, azokat egymással és a folyó medrével kössék össze. Sok helyen azonban ily összekötő árkok létesítése és fenntartása aránytalanul nagy költségterheket róna az ármentesítő társulatokra úgy, hogy a kiszorult halak megmentése ezen az úton nem eszközölhető; nem marad tehát egyéb hátra, mint törvényes intézkedéssel biztosítani a halászati jog tulajdonosát, hogy a hullámtér anyaggödreibe szorult halakat az anyamederbe való visszahelyezés czéljából kifoghassa; mert az 1888: XIX. t.-cz. 2. §-a azon első rendelkezését, hogy az árvizek kiöntéseiben a halászati jog azokat a birtokosokat illeti, kiknek területét az árvizek elborítják, a második rendelkezéssel szemben, mely a halak visszaterésének megakadályozását tiltja, — nem lehet akként értelmezni, hogy a hullámtéren mesterséges úton létesült anyaggödrök tulajdonosa az odaszorult halak kifogására jogosult.

Viszont azonban kötelezni sem lehet minden esetben az ármentesítő társulatokat, hogy régi anyaggödreiket a halaknak a mederbe való visszajutása érdekében árokkal kössék össze, mert ott, a hol az anyaggödrök a folyó medrétől távolabb esnek vagy a hol a domborzati viszonyok kedvezőtlenek, e munkálat a haszonnal arányban sem álló költségeket okozna. Ily esetekben fölmentést kell adni s erre kérek törvényes fölhatalmazást.

ad 6. §. A halászati tilalmaknak az 1888. évi XIX. t.-cz.-ben foglalt részletes szabályozását s e szabályozás czélszerűségét az időközi gyakorlat nem igazolta teljes mértékben; mert az égalji és földrajzi viszonyok eltérése miatt egyes vízvidékeken a tilalmi idő a halak ivarzásának időszakán túlterjed.

A tilalmi idő fölösleges hosszúsága miatt pedig nemcsak a halászok, de a halászati jogok tulajdonosai is panaszkodnak; sőt bizonyos mértékben a czélszerűség és gyakorlati szükségesség hiánya a törvényszegés gyakoriságát is előmozdítja.

Mint hogy másrészt a közvizek régi halgazdagságának

helyreállítása körül elért csekély eredmény sem igazolja a túlságosan kiterjesztett tilalmi idő hasznát: czélszerűnek látszik e tilalmak szabályozását a tényleges szükséghez inkább alkalmazkodó rendeleti útra terelni, mely módot nyújt arra, hogy az időjárás és vízállás mint főfontosságú tényezők, valamint az ország vízvidékei szerint változó helyi viszonyok figyelembevételével is mindenkor és mindenütt a tényleges szükségnek megfelelő mértékben korlátoztassék a nyílt vizek halászata.

Czélszerűnek látszik ellenben törvényes tilalom alá vetni az ivarzó hal elárúsítását annál is inkább, mert az ivarzó hal húsa kevésbé élvezetes s mert a származási bizonyítványokkal üzőtt visszaélések a tilalomszegésnek tág teret nyitottak.

A javasolt rendelkezés szerint a kíméleti idő első 8 napján tul halat szállítani és árusítani nem lesz szabad. E rendelkezés magát a fogyasztást is korlátozza ugyan, de a leghatályosabb mód a tilalom megtartására s azon visszaélések megszüntetésére, melyek e téren napirenden vannak.

A tilalmazás egyetlen sikeres módjának végül a tapasztalás az általános tilalmat igazolta, melynek gyakorlati alkalmazása a halászati társulatok körében is czélravezetőnek bizonyult.

Az egyedenként való tilalom különleges halászati rendszet hiányában kellőképp nem ellenőrizhető s különben is csak félrendsabály, mert a hal megívását nemcsak a fogás akadályozza, de az is, ha zavartatik.

Az eddigi gyakorlat tehát szükségkép arra utal, hogy indokolt esetekben általános tilalom alkalmaztassék, még pedig úgy, hogy az 1888. évi XIX. t.-cz. 2. §-ában foglalt rendelkezésből származott bonyodalmak elkerülése czéljából, az általános tilalom a vízterülettel összefüggő időleges vízterületekre (elárasztott hullámtér stb.) is ki legyen terjeszthető.

(Befejezzük.)

~~~~~

A táplálék befolyása az állati zsír képződésére.

Irta: Dr. Korbuly Mihály.

Lebedeff, Munk, Henriques és Hansen s mások kísérletei bizonyítják, hogy az emlős állatok testében lerakódó zsír úgy chemiai, mint fizikai tulajdonságaira nézve hasonló a felvett táplálék zsírához. Ha egy sovány kutyát lózsírral etetünk, úgy lózsír, ha juhzsírral, akkor juhzsír, ha repceolajjal, úgy egy a repceolajhoz hasonló igen alacsony olvadáspontú zsír (Thran) fog testének szöveteiben lerakódni; mely zsír még hónapok mulva sem alakul át kutyazsírrá. Növényevőknél a táplálékkal felvett szénhidrátokból is képződik zsír, mégis a táplálék zsírja lényegesen befolyásolja a szervezetben lerakódó zsír tulajdonságait. A széna és zöldtakarmányok zsírja hasonló a juh és szarvasmarha zsírához s ha lovat kizárólag széna vagy zöldtakarmánnyal etetünk, úgy e ló zsírja hasonló lesz a juh- és szarvasmarha zsírához, holott a zabbal táplált ló zsírja a zab lágy zsírához hasonló. A tejjel táplált házinyúl zsírja kemény, magasabb olvadáspontú; míg a zabbal etetetté puha, alacsonyabb olvadáspontú.

Baumert és Falke kísérletei mutatják, hogy a táplálék zsírja nemcsak a lerakódott zsír minőségét befolyásolja, de a tejelő állatok tejének zsírjában is nagy változásokat hoz létre. A különböző olajokkal etetett tehének tejéből készített vajzsír oly tulajdonságokat vesz fel, melyek a vajzsír és az idegen olajok mesterséges keverékének felelnek meg.

5. A kis kócsag.

(Egretta garzetta.)

Ma már elég ritka madár ez is vizeinknél, mindamellert az elegyes gémkolóniákon fészkesekkel is találkozhatunk. Hanem nagyon kevés fészkel már nálunk. Árvizes időben azonban, némelykor, szinte a régi kócsagdús időket idézi fel emlékezetünkben, annyi van. Az apadásokon ilyenkor (július és augusztusban) csapatostól is ácsorognak, de egyenként is röpdösnek (az ilyenek lokális kötésből származó fiatalok) és az idegenből való vándorcsapatok is le-leszállnak.

Mikor a sík vizeken vagy porondokon egyesével ácsorog, már messziről feltűnik a szemnek messze elfehériorolluhájáról, mely valóban „ragyogó” és „tisza, mint a hó”, „mintha napsugárból volna alkotva az egész lényeneki” — mint a hogy a dícséret zengi róla. És valóban, ha beleszáll a verőfényes csillogásba: alakja egészen összefoly a fényvel s csak akkor csillan ki abból, midőn megezikkázik pillanatra, mint a futó csillag a felhők között.

Ilyen volt a nagy kócsag is és szintén hófehér; azonban a kis kócsag nemcsak jóval kisebb volta által (kb. csak 55 cm. hosszú, míg amaz a 110—111 cm.-t is megütötte), hanem fekete csőre és lábai folytán is különbözik tőle, valamint azáltal, hogy 2—3 tollból álló és hosszan lelógó fehér kontya is van (de csak az igen időseknek), holott a nagy kócsag ilyenel sohasem bír. Azonban mindkét faj a szárnyatövében, illetve vállán viseli azokat a messzi kinyúló, hajszerű szálkás tollakat, melyek hajdan oly nagy becsben álló és felette értékes kalpagdísz szolgálhattak. Különleg azonban a délvidéki fiatal szerbnők a kis kócsag „kolcsag“-ját hajdíszül használták.

A kis kócsag is a későn érkező költőzködő madarakhoz tartozik s ehhez képest többnyire későn is költ. Májusban vagy júniusban vannak fiai. — Külön kolóniákba nem verődik össze, hanem a fán fészkelő gémekek társaságban fészkel, de bár mekkora legyen is a fészkelő faluk egyedbősége, a kócsag mindég majdnem elenyészőleg csekély számmal van képviselve és csak imitt-amott, elszóródva van egy-egy fészke a legnépesebb gémtelenen is.

Mivel kevés van belőle, nem igen sorozható a veszedelmesebb halpusztító madarak közzé, különben is a halnak inkább csak az apraját picézgeti s azok közül is nagyobbbrészt az ú. n. szeméthal-félet, míg az értékesebb halban kevés kárt tesz. Ez a rendes állapot. Rendkívüli esetekben azonban, midőn szokatlanul nagy előfordulás mellett a helyi körülményeknél fogva a

kulturvizek, halgazdag kubikok és levezető-csatornák halaira van utalva: jelentékenyen hozzájárulhat a többi halfalánk madárság kártevéséhez. Tehát a halgazdászati szempontjából ez a madár is csak a fehérre mosott szerezcsenek kategóriájába tartozik s kiméltre érdeketlen.

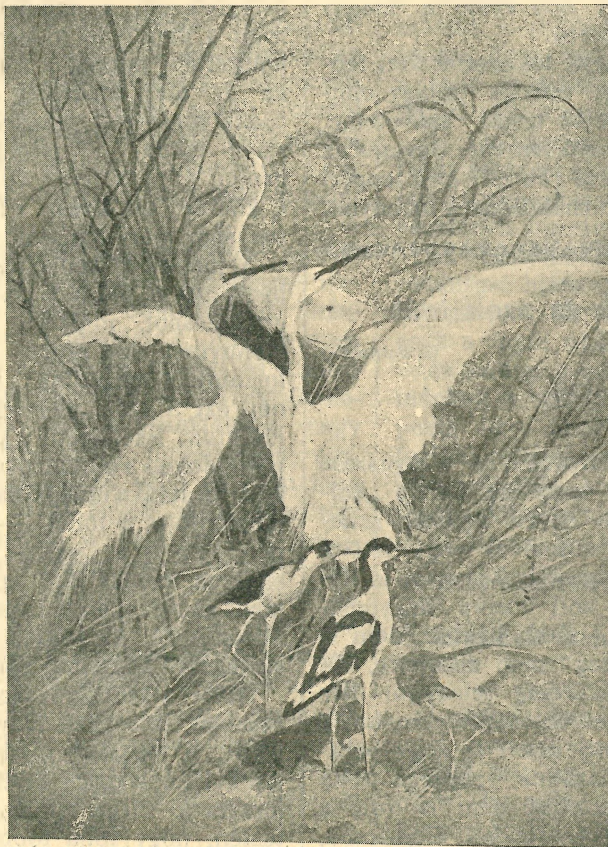
Pusztítás-módjai. Ebben a tekintetben nem nagy tevékenységre van szükség, mert a viszonyok eléggé pusztító befolyást gyakorolnak e madár létezésére, úgyis, úgy, hogy ennél is csak időkérdés már, mikor tűnik el az utolsó hirmondója is tőlünk. Különben is felette óvatos madár létére nem oly könnyen jön kézre, mint a többi gémfajok és még a gémteleneken is elég nehéz hozzáférkőzni, mert az első zürzavar átélése után, a

mit a lövések zaja okoz — oly magasra felemelkedik, hogy sörétlövéllyel el nem érhető, avagy pedig elhagyja a gémtelenet és sokszor órákig sem tér vissza.

Legkönnyebb a fiatalokat lövésre kapni, mert ezek kellő tapasztalat hiányában kevésbé bizalmatlanok lévén, jobban kitaranak, mint a praktikusabb öreg példányok. — Az utóbbiak inkább csak lesből lehetők oly lespontokon, melyek felett rendes húzási vonaluk elvezet. Ha tavasszal megfigyeltük húzásvonalait, őszszel bő zsákmányt hozhatunk össze néha belőlük, mert őszi és tavaszi „járásuk” bizonyos helyeken pontosan összevág.

A nyári hónapokban, különösen augusztusban, a kubiködrökön cserkészve is vadászhatunk rá s lesből is lehetjük az apadásokon.

Tollait összegyűjtve, szálát 15—20 krajczárjával ma is megveszik a divatárusok; fehér szárnyai is kelendők. Húsa élvezhetetlen.

5. ábra. Kócsagok és gulipánok.

6. Az üstökös-gém.

(Buphus ralloides.)

Ez a faj is kipusztulóban van nálunk, mint az előbbi, melylyel a nép, de a mai halászok is gyakran összetévesztik. A sárréti halásznál azonban, az ügykörükbe tartozó szárnyasok a legpontosabb megkülönböztetés tárgyai voltak s alig tévesztettek a legritkább fajoknál is. A nomenklaturájokban meg volt állapítva a fajok választéka szerint mindeniknek a maga eredeti magyar neve, így például a gémféléknél a nagy kócsag mint *lábás kócsag*, a kis kócsag: mint *hajas kótyag* s az üstökös gém mint *selyemgém* (a csongrádi sárréten mint *kakcsó*) szerepelt, de utóbbit hívták némelyek *sárgakendős kótyag*-nak is, a fiatal példányok sárgás hát-, vál- és nyakszínéről.

Ennek a fajnak valami jelentékeny szerepe soha sem volt a halpusztítás terén s inkább délvidéki faj lévén,

A kísérletek azt mutatták, hogy a víz nem elég tiszta, a fény hatása tehát nem oly kedvező, mint a tengeri víznél, a miért a balatoni halakat sokkal kevésbé lehet megtevésztetni, mint a tengeri halakat.

Tengeri halászati törvény. Fiuméból arról értesülünk, hogy az ottani tengerészeti hatóságnál erősen készül a magyar tengeri halászatra vonatkozó törvényjavaslat. E végből a közelmúltban Fest Kálmán, miniszteri tanácsos és több fiumei halászati szakértő Triesztben is járt az ottani hatóságokkal tárgyalva ezen ügyben. Az együttes tárgyalást a fennálló vám- és kereskedelmi kölcsönösség tette szükségessé, a mennyiben a tengeri halászat is ennek a keretébe tartozik. Az előmunkálatok ezideig annyira haladtak, hogy a javaslat legközelebb már az új kormányzó elé kerül. Úgy tudjuk, a javaslat nemcsak az okszerű óvás és kimélet iránt intézkedik, de egyéb oly intézményeket is tervez, a melyek a halak szaporodását előmozdítják. Sajnos tengeri halászatunk is erősen sínylődik és így csak természetes, hogy úgy Fiumében, mint az egész tengeremelléken nagy reményekkel várják a javaslat közzétételét.

Ichthyol. Az ichthyol vagy halolaj egyike azon czikkeknak, a melyek révén a halakból eredő készítmények nemcsak az iparban és kereskedelemben, de a gyógyító tudományokban is szerepelnek. Az ichthyol készítményeket ugyanis újabban, mint gyakrabban használják gyógyszerül, így különösen az orbáncz ellen alkalmazzák azt nagy sikerrel. A nyers ichthyolt az ásványország nyújtja. Így Innsbruck közelében Seewald község mellett mintegy 1000 m. magasan van egy szürke palaréteg, a mely sok helyen a felszínig ér, s a melyik bőven tartalmazza ezt az anyagot. Romlott halra emlékeztető szaga miatt a nép ezt a 20—100 cm. vastag erekben mutatkozó követ büdös kőnek hívja, a mely a paleontológiában is nevezetes, a mennyiben a rétegekben bőven találhatók állatok, különösen halak lenyomatai. Az ottani nép ismeri az ichthyol gyógyító erejét, minélfogva régóta aknázza az említett palát, hogy abból egyszerű lepárolással a nyers ichthyolt állítsa elő, a melyiknek mindig biztos piaca van. A nyers olaj 2 $\frac{1}{2}$ % ként is tartalmaz. Tömény kénsavval és ammóniákkal kezelve ammoniumsulphidichthyolt állítanak elő, a mely a nevében foglalt vegyületeken kívül mintegy 50% vizet, 5-7% kénsavas ammont és egy fajta illóolajt tartalmaz, a mi az ichthyolnak azt a jellemző, éppen nem kellemes szagot adja.

Élőhal-szállítás. A déli vasút igazgatósága elrendelte, hogy vonalain a rendelkezésére álló, helyhez mérten, a gyorsvonatokon is szállíthatók élőhalak, a mennyiben azt a földadó kívánja. Az ilyen módon szállított árúért a szabályszerű díjtételen fölül ennek 50% terjedő pótlék is fizetendő.

Tengeri hal Budapesten. A Lloyd állítása szerint illetékes körökben azzal az eszmével foglalkoznak, hogy a székesfőváros piaczára tömegesen hozzanak tengeri halat az Adriáról, vagy ha itt elegendőt kapni nem lehetne, a Keleti tengerről. Tömeges szállítás mellett ugyanis ezen halak félannyi áron volnának adhatók, mint a marhahús s így tömeges fogyasztásra felette alkalmas árut képez. Állítólag már a közel jövőben kísérleteket is tesznek ebben az irányban, ha azok beválnak, az új intézmény meghonosíttatik, s külön gyorstehervonatokkal hozzák a halakat hozzánk. — Mondanunk sem kell, hogy mi a sikerre vonatkozó reményeket nagyon is vérmesnek tartjuk. Az eddigi kísérletek eléggé mutatták, hogy a magyar ember nem lelkesedik a tengeri halért, azért, mert izlésének nem felel meg. Azt a néhány fajt pedig,

a mivel megbarátkozik, olyan drágán kell még Fiumében is megfizetnie, hogy azok drágaságuk miatt sem lehetnek közfogyasztás tárgyává.

Kénhydrogén a tenger fenekén. Volt már szó lapunkban *Andrussov* orosz tudós azon fölfedezéséről, hogy a Fekete-tengerben 200 m. mélységben annyi a kénhydrogén, hogy emiatt szerves állati élet ott lehetetlen. Ezen vizsgálati adatokat újabban *Lebedinzev* vegyész is megerősíti. Nevezett a múlt nyáron Bergenben a tengeri halászatra vonatkozó tanfolyamon vett részt mint előadó, a mely alkalommal a norvég tengerpartokon egyes mélyebb fjordok vizeinek gáztartalmát is tanulmányozta. Vizsgálataiból kitűnt, hogy minden olyan öbölben, a hol a víz fekvésénél fogva nem bir elegendőképpen a tengervízzel fölujulni, a mélyebb rétegekben bőven van kénhydrogén. Szerinte ez a gáz a tengernek kénsavas sóiból keletkezik a kénbakteriumok közvetítésével. Ez az érdekes lelet magyarázza meg azt a régen ismert tényt, hogy egyes fjordok miért oly feltűnően szegények halakban, holott a közvetlen szomszédosak azokban bővelkednek.

D. F. Ztg.

Milyen hideget tudnak a halak elviselni? Erről a kérdésről értekezik *Pictet* tanár, a ki mesterségesen hűtött vizekbe tett állatokon tanulmányozta a hideg hatását. Tapasztalata szerint a vízben élő parányi állatok között olyanok is vannak, a melyek —200° temperaturát kiállják, anélkül, hogy elpusztulnának. Állítja továbbá, hogy —20° R. mellett megfagyasztott vízben a halak szállíthatók, mert bár annyira megmerevednek, hogy kemény tárgyhoz ütve, mint a jég úgy törnek, mégis ha a szállítás után rendes hőmérsékű vízben lassankint kiengednek újra fölélednek. Hiszen, mondja tovább, szigorú télen vajmi gyakran megesik, hogy vízjutalék nélkül való tavak, pocsolyák egész a fenékig átfagynak s az azokban élő állatok, köztük a halak is napokon, sőt heteken át a jégbe záródnak. A mint azonban a jég fölenged, a beléjük fagyott állatok újból életre kelnek s legfeljebb a halaknál látható a sokáig tartó önkénytelen álm következménye annyiban, hogy bágyadtak és meghalványultak. *Pictet*-tel szemben egy másik ismert nevű biológus óva inti a haltenyésztőket attól, hogy efféle állításoknak hitelt adjanak, még inkább pedig, hogy abból a gyakorlatra következtetést vonjanak le. Szerinte ilyenféle kísérletezés eredményeit könnyen megkeserülhetik.

A fölvetett kérdésre ugyanis nem lehet általánosságban felelni, a mennyiben mindig a befagyás körülményei döntenek. Például nagyon lehetséges, hogy —20° mellett is a hal úgy fagyott be, hogy testének belső hőmérséklete nem süllyedt jelentékenyen a 0° alá. Hogy a halak a 0° alatti temperaturát elviselik, az bizonyos; ám de ennek is van egy feltétele, nevezetesen az, hogy a temperatura ne legyen olyan alacsony, hogy annál az állat testének sejtjei között jégkristályok képződhessenek, mert ilyen esetben a szövetek sejtjei okvetlenül tönkremennek, akkor pedig hiába várja a gazda halainak újraváló föléledését.

A. F. Ztg.

~~~~~

Lakatos Károly vadászmaster (az ismert vadászati szakíró és fegyverteknikus) fővadászi, fáczános-mesteri, vagy esetleg uradalmi vadász állást keres. Az erdő- és halgazdaság kezelésében is szakember. — Szíves megkeresések e lap szerkesztőségéhez intézendők.